Bijlage II – A
Participatieverslag
Blauw Omgevingsprogramma 2028-2033

Inleiding

Voor de totstandkoming van het Blauw Omgevingsprogramma (BOP) 2028-2033 heeft Waterschap Vallei en Veluwe verschillende vormen van participatie georganiseerd. Het doel hiervan was om kennis, ervaringen, aandachtspunten en ideeën uit de omgeving op te halen en deze te benutten bij de verdere uitwerking van het programma. Daarbij is bewust gezocht naar inbreng van verschillende doelgroepen, zodat zowel bestuurlijke, maatschappelijke als individuele perspectieven een plek konden krijgen in het BOP.

Deze aanpak sluit aan bij de uitgangspunten van de Omgevingswet en de Blauwe Aanpak Participatie (BAP) van Waterschap Vallei en Veluwe. De BAP gaat uit van het tijdig betrekken van de omgeving bij beleidsontwikkeling en het samen optrekken met partners, inwoners en andere belanghebbenden. Door belangen, kennis en ervaringen vroeg in het proces mee te nemen, ontstaat een beter onderbouwd programma dat aansluit bij wat er speelt in het beheergebied.

1. De participatie voor het BOP bestond uit drie onderdelen:
   Allereerst zijn **gebiedsateliers** georganiseerd met gemeenten, provincies, maatschappelijke organisaties, terreinbeheerders en andere gebiedspartners.
2. Daarnaast konden inwoners via een **digitale raadpleging** hun mening geven over verschillende waterthema's.
3. Tot slot is een aparte **jongerensessie** georganiseerd om ook de ideeën en verwachtingen van jongeren een plek te geven in het programma.

In dit participatieverslag worden de opbrengsten van deze drie participatietrajecten beschreven. Eerst komen de gebiedsateliers aan bod, gevolgd door de digitale raadpleging en de jongerensessie. Per onderdeel wordt beschreven welke inzichten, aandachtspunten en ideeën zijn opgehaald en hoe deze zijn verwerkt in het Blauw Omgevingsprogramma 2028-2033. De opbrengsten zijn gebruikt bij het opstellen van doelen, maatregelen en gebiedsuitwerkingen in het BOP en hebben geholpen bij het aanscherpen van beleidskeuzes en de verdere invulling van het programma.

1. Verslag gebiedsateliers

Het doel van de gebiedsateliers was om samen met regionale partners inzichten, uitdagingen en kansen op te halen die het waterschap kan benutten bij de verdere uitwerking van het BOP 2028-2033. Tijdens de gebiedsateliers is gesproken over een viertal onderwerpen:

1. Nieuwbouw en wateropgaven,
2. Gezonde leefomgeving,
3. Water in het landelijk gebied,
4. Meerlaagsveiligheid

Daarnaast was er een map-table, waarop deelnemers concrete aandachtspunten en ideeën konden markeren op de kaart.

Per onderwerp stonden drie vragen centraal:

1. Welke uitdagingen zien we en hoe kunnen we daarmee omgaan?
2. Welke kansen zijn er voor slimme combinaties en samenwerking?
3. Wat is de gewenste rol van het waterschap en het BOP?

Hoewel de gebieden verschillen in karakter en opgaven, laten de gesprekken duidelijke overeenkomsten zien. Hieronder volgt een thematische samenvatting van de belangrijkste rode draden die over de gebiedsateliers heen zichtbaar zijn geworden.

1. De rode draad bij 'Nieuwbouw en wateropgaven'

In dit onderwerp stond de vraag centraal hoe water en bodem sturend kunnen zijn bij ruimtelijke ontwikkelingen, met name woningbouw.

Uitdagingen

- Het principe water en bodem sturend wordt in alle gebieden herkend als richtinggevend, maar roept tegelijkertijd vragen op over de praktische toepassing. Er is behoefte aan duidelijkheid over waar dit leidt tot "nee", en waar "ja, mits" mogelijk is.
- De woningbouwopgave legt een groeiende druk op het watersysteem. Met name de afvalwaterketen (riolering en rwzi's) bereikt op meerdere plekken haar grenzen.
- In meerdere gebieden wordt benoemd dat de stapeling van opgaven (woningbouw, natuur, landbouw, energie, stikstof, water) leidt tot een situatie waarin keuzes moeilijker worden en ontwikkelruimte onder druk staat.
- Binnenstedelijke ontwikkeling gaat vaak gepaard met beperkte ruimte voor waterberging, groen en infiltratie, waardoor de wateropgave moeilijk inpasbaar is.
- Drinkwaterbeschikbaarheid en grondwater worden steeds vaker als beperkende factor genoemd voor ruimtelijke ontwikkeling.
- Onduidelijkheid over de verhouding tussen centrale en decentrale oplossingen (bijv. zuivering) zorgt voor verschillende beelden in beleid en uitvoering.

Kansen

- Er wordt ingezet op waterinclusieve en klimaatadaptieve bouw, met maatregelen zoals: afkoppelen en infiltreren, hergebruik van regen- en grijswater en lokale of decentrale zuiveringsoplossingen.

- Het combineren van functies wordt gezien als kansrijk, bijvoorbeeld waterberging in combinatie met recreatie of groen. Ook wordt aandacht gevraagd voor verdichting (hoogbouw) en inbreiding om ruimte op andere plekken te ontzien.
- Het toepassen van water en bodem sturend op een hoger schaalniveau (regionaal of provinciaal) kan helpen om eerder richting te geven aan ruimtelijke keuzes.
- Het vastleggen van standaard watereisen in beleid (zoals omgevingsplannen) wordt gezien als instrument om duidelijkheid te bieden
- Specifieke oplossingsrichtingen die genoemd worden: bouwen op hoger en droger gelegen gronden, adaptieve bouwvormen (zoals ophogen, terpen, drijvend bouwen) en ontwikkelen van kleinschalige, zelfvoorzienende waterzuiveringssystemen.

Rol van het waterschap

- Van het waterschap wordt een proactieve en richtinggevende rol verwacht: eerder betrokken zijn en duidelijker positie innemen in ruimtelijke afwegingen.
- Er is behoefte aan duidelijke kaarten en afwegingskaders (bijv. signaleringskaarten) die inzicht geven in kansen, beperkingen en risico's.
- Het waterschap wordt gevraagd transparant te zijn over keuzes en consequenties, inclusief kosten, risico's en haalbaarheid.
- Partners verwachten ruimte voor innovatie en experimenten, bijvoorbeeld rond decentrale zuivering en nieuwe woonvormen.

Wat doen we met deze opbrengst in het BOP 2028-2033?
De opbrengsten worden in het BOP verwerkt door water en bodem nadrukkelijker als ordenend principe te vertalen. Dat doen we op twee manieren: 1) we nemen een matregel op om afwegingskaders, signaleringskaarten en richtlijnen voor waterinclusief bouwen te ontwikkelen. De signaleringskaarten moeten ook aangeven waar het water- en bodemsysteem beperkingen stellen aan gebiedsontwikkelingen. 2) We beschrijven per gebiedstype wat voor soort maatregelen kansrijk zijn, om met oog voor water en bodem te ontwikkelen. Zo willen we perspectief bieden over wat we waar wenselijk vinden.

Daarnaast bieden we inzicht in onze sturingsfilosofie: op welke onderdelen zijn we presterend? En waar stellen we ons op als adviseur richting gemeenten en andere gebiedspartners? In onze sturingsfilosofie schrijven we ook op dat we ruimte voor innovatie belangrijk vinden.

2. De rode draad bij 'Gezonde leefomgeving'
Deze gesprekken richtten zich op waterkwaliteit, biodiversiteit, recreatie en leefbaarheid in zowel stedelijk als landelijk gebied.

Uitdagingen

- De waterkwaliteit staat onder druk door verschillende bronnen die stoffen lozen, waaronder nutriënten, medicijnresten, chemische stoffen en overstorten.
- Stilstaand water en beperkte doorstroming leiden lokaal tot problemen zoals blauwalg en verslechterde ecologische kwaliteit.
- Er is sprake van achteruitgang van biodiversiteit en een beperkte ontwikkeling van samenhangende groenblauwe netwerken.

- Toenemende druk op de ruimte (verstedelijking, recreatie) maakt het realiseren van groen en water complexer.
- Inwoners en gebruikers zijn zich vaak onvoldoende bewust van hun invloed op waterkwaliteit en watersysteem.
- Spanningen tussen functies komen terug, bijvoorbeeld: ecologie versus beheer (bijv. beschaduwing, onderhoud), natuur versus landbouwgebruik. Er is behoefte aan duidelijke keuzes en prioritering.

Kansen

- Versterken van de groenblauwe dooradering wordt in alle gebieden als kansrijk en noodzakelijk gezien.
- Natuurlijke oplossingen worden breed genoemd, waaronder: natuurvriendelijke oevers, moeraszones (met filterende functie), beekherstel, hermeandering, verbetering van de bodem als spons.
- Er liggen kansen in het koppelen van water aan gezondheid, recreatie, leefkwaliteit en beleving.
- Monitoring en zichtbaarheid van effecten kunnen bijdragen aan bewustwording en draagvlak.
- Samenwerking met agrariërs en terreinbeheerders wordt gezien als sleutel voor realisatie van maatregelen.

Rol van het waterschap

- Een actieve rol in bronaanpak en het verbeteren van waterkwaliteit wordt verwacht.
- Het waterschap wordt gezien als verbindende partij die samenwerking organiseert en stimuleert.
- Er is behoefte aan heldere communicatie over gedrag, effecten en maatregelen richting inwoners en gebruikers.
- Er is ook behoefte aan helderheid over waar wat wel en niet (meer) kan.
- In planvorming wordt verwacht dat het waterschap actief meedenkt over inrichting en kwaliteit van watersystemen.

Wat doen we met deze opbrengst in het BOP 2028-2033?

De opbrengsten krijgen een plek in het BOP door sterker in te zetten op een samenhangende aanpak van waterkwaliteit, biodiversiteit en leefomgeving. Een gezonde leefomgeving nemen we daarnaast op als waterschapsbreed doel dat we door ons BOP weven. We nemen maatregelen op om indirecte lozingen beter te reguleren en zo vervuiling aan de bron te voorkomen.

Daarnaast hebben we maatregelen opgenomen om groenblauwe structuren te stimuleren en kiezen we in onze beleid voor zoveel mogelijk natuurlijke oplossingen in stad en land (ruimte voor groen en water). Daarbij koppelen we water explicieter aan gezondheid en leefkwaliteit. We nemen ook inspanningen op rondom monitoring van de waterkwaliteit, communicatie en samenwerking met partners, zodat maatregelen effectiever worden en bijdragen aan waterbewust gedrag bij inwoners en bedrijven.

3. Rode draad bij 'Water in het landelijk gebied'
Hier lag de focus op landbouw, natuur, klimaatadaptatie en de samenhang tussen verschillende gebiedsopgaven.

Uitdagingen

- In alle gebieden is sprake van een stapeling van opgaven (landbouw, natuur, klimaat, waterkwaliteit), die elkaar beïnvloeden en soms versterken.
- Spanningen tussen functies leiden tot vragen over haalbaarheid en verdeling van lasten en baten.
- Er is onvoldoende grip op grondwateronttrekkingen en waterverdeling, met name in droge periodes.
- De balans tussen water vasthouden en afvoeren is complex en kan leiden tot conflicten in verschillende belangen, bijvoorbeeld tussen landbouw en natuur.
- Beleids- en gebiedsprocessen zijn soms versnipperd over verschillende bestuurslagen.

Kansen

- Een gebiedsgerichte en integrale aanpak wordt gezien als noodzakelijk, met maatwerk per stroomgebied.
- Het verbeteren van de sponswerking van de bodem en het vasthouden van water in haarvaten wordt breed genoemd als sleutelstrategie.
- Combinaties van maatregelen bieden kansen, zoals: natuurvriendelijke oevers, bredere beekzones, natte natuur, andere soorten teelten (zoals agroforestry) en flexibel peilbeheer.
- Het ontwikkelen van verdienmodellen voor agrariërs (zoals groenblauwe diensten) wordt gezien als randvoorwaarde voor succes.
- Er is aandacht voor nieuwe vormen van samenwerking, zoals gezamenlijke grondstrategieën en interbestuurlijke programma's.

Rol van het waterschap

- Het waterschap wordt gevraagd te prioriteren en keuzes te maken, omdat niet alles overal tegelijk kan.
- Faciliteren en trekken van gebiedsprocessen, inclusief samenwerking met agrariërs en andere partners.
- Duidelijke communicatie over doelen, voortgang en haalbaarheid (o.a. KRW).
- Verbinden van kennis en partijen, en organiseren van gezamenlijke analyse (joint fact finding).

Wat doen we met deze opbrengst in het BOP 2028-2033?
In het BOP vertalen we de opbrengsten naar een gebiedsgerichte aanpak waarin water, landbouw en natuur in samenhang worden benaderd. We nemen inspanningen op om water langer vast te houden in het systeem, de sponswerking van de bodem te verbeteren en beeksystemen te herstellen. In de uitwerking voor de verschillende gebieden krijgt dit vorm via een locatie specifieke uitwerking van de beekdalbrede aanpak. Daarbij prioriteren we en richten we onze inspanningen vooral op Blauwe sleutelgebieden. We beschrijven in ons BOP dat we als waterschap een actieve rol als verbinder en aanjager van gebiedsprocessen voor ons zien. Dit sluit ook aan bij de lijn die we de afgelopen jaren al hebben ingezet. De samenwerking met agrariërs en partners koesteren we en benoemen we ook in ons BOP.

4. Rode draad bij 'Meerlaagsveiligheid'
Deze gesprekken gingen over het omgaan met overstromingsrisico's en andere watergerelateerde calamiteiten, van preventie tot bewustwording en herstel.

Uitdagingen
- Het bewustzijn van overstromingsrisico's is beperkt bij zowel inwoners als bestuurders.
- Er is onzekerheid over risico's, modellen en effecten van extreme gebeurtenissen.
- Onduidelijkheid over verantwoordelijkheden en rolverdeling bij crisisbeheersing en communicatie.
- Infrastructuur en ruimtelijke ontwikkeling houden nog onvoldoende rekening met mogelijke waterveiligheidsrisico's.
- Inzicht in vluchtroutes en gevolgen van overstromingen is vaak beperkt beschikbaar of moeilijk toegankelijk.

Kansen
- Beter gebruik (en ontsluiting) van kaarten, data en stresstesten om risico's en effecten inzichtelijk te maken.
- Combineren van waterveiligheid met andere opgaven, zoals natuurontwikkeling en recreatie.
- Toepassen van klimaatadaptieve en robuuste oplossingen, zowel in nieuwbouw als in bestaande gebieden.
- Vergroten van bewustwording en kennis bij bewoners en professionals.

Rol van het waterschap
- Actieve rol in communicatie over risico's en handelingsperspectief.
- Samenwerking met gemeenten, provincie en veiligheidsregio's intensiveren.
- Complexe informatie vertalen naar begrijpelijke en toepasbare inzichten.
- Vroegtijdig betrokken zijn bij ruimtelijke plannen en keuzes.

Wat doen we met deze opbrengst in het BOP 2028-2033?
De opbrengsten worden in het BOP verwerkt door het principe van meerlaagsveiligheid verder uit te werken binnen het hoofdstuk over waterveiligheid. Hierin nemen we maatregelen op die gericht zijn op het versterken van dijken, het beperken van gevolgen van dijkdoorbraken of overstromingen door hevige neerslag via ruimtelijke inrichting en het verbeteren van crisisbeheersing en waterbewust gedrag. Dit moet bijdragen aan het voorkomen van risico's en het vergroten van zelfredzaamheid van inwoners.

Daarnaast wordt in het BOP meer nadruk gelegd op het inzichtelijk en toegankelijk maken van risico's, onder andere via kaarten en data. In de samenwerking met gemeenten, provincie en veiligheidsregio's werken we dit verder uit, zodat waterveiligheid een belangrijk uitgangspunt wordt bij ruimtelijke keuzes. De inzet is om de zelfredzaamheid van inwoners en bedrijven te versterken door waterbewust gedrag te stimuleren.

5. Rode draad Map-table: inrichtingsvragen op de kaart

Bij de map-table konden deelnemers concrete locaties en aandachtspunten aangeven, zoals wateroverlast, grondwateronttrekkingen, waterkwaliteitsproblemen en ruimtelijke knelpunten.

Samenvattend kwam naar voren:

- Er is bij alle gebiedsateliers een sterke nadruk gelegd op het combineren en stapelen van opgaven. Maatregelen moeten meerdere doelen tegelijk bedienen, zoals waterberging, natuurontwikkeling en recreatie.
- Het vasthouden van water wordt breed gezien als een belangrijk, met name voor droge periodes en waterbeschikbaarheid. Tegelijk wordt benoemd dat dit vraagt om het accepteren van water op bepaalde momenten en plekken.
- In zowel stedelijk als landelijk gebied wordt de groenblauwe dooradering genoemd als structurerend principe, waarbij kansen ontstaan voor het verbinden van functies en het versterken van ruimtelijke kwaliteit
- In het landelijk gebied wordt een combinatie van maatregelen als kansrijk gezien, waaronder natuurvriendelijke oevers, bredere beekzones, flexibel peilbeheer, natte natuur en verbetering van de bodem (sponswerking).
- In stedelijk gebied ligt de nadruk op een mix van maatregelen om wateroverlast en hittestress te beperken, zoals wadi's, vergroening en waterdoorlatende verharding.
- Er is een duidelijke voorkeur voor maatwerk en gebiedsspecifieke keuzes. Afwegingen verschillen per gebied en situatie, waardoor generieke oplossingen beperkt toepasbaar zijn.
- Bij het maken van keuzes spelen met name het voorkomen van schade en overlast en de beschikbare ruimte een belangrijke rol.
- Innovatieve en multifunctionele oplossingen werden genoemd, zoals waterberging op daken en het combineren van wateropgaven met recreatief gebruik.
- Er wordt een duidelijk onderscheid gemaakt in rollen en verantwoordelijkheden per gebied en per type opgave. In stedelijk gebied wordt vaker een rol gezien voor gemeenten en inwoners (bijvoorbeeld bij hitte en wateroverlast), terwijl in het landelijk gebied de nadruk ligt op waterschap, provincie en agrarische sector voor het nemen van maatregelen.

Wat doen we met deze opbrengst in het BOP 2028-2033?

De opbrengsten uit de map-table worden in het BOP verwerkt door het belang van integrale afwegingen en het stapelen van opgaven nadrukkelijker te verankeren in onze werkwijze. Dit komt terug in het opnemen van een uitgangspunt dat we gebiedsgericht werken en een keuze voor het combineren van wateropgaven met andere functies, zoals natuur, landbouw en recreatie. De resultaten uit de map-table hebben tevens geleid tot het opnemen van een lijst kansrijke maatregelen per gebied. De inzichten die we hebben opgedaan bij de map-table nemen we ook mee in verdere uitwerking, in het ontwikkelen van een uitvoeringsprogramma bij het BOP en richting ons projectenbureau.

2. Verslag digitale raadpleging

Om ook inwoners een stem te geven bij de totstandkoming van het Blauw Omgevingsprogramma (BOP) 2028-2033 heeft Waterschap Vallei en Veluwe een digitale raadpleging georganiseerd. Het doel van deze raadpleging was om inzicht te krijgen in welke wateropgaven inwoners belangrijk vinden, welke zorgen zij hebben over de toekomst van waterbeheer en welke kansen en oplossingen zij zien voor een veilige, gezonde en klimaatbestendige leefomgeving. Daarnaast bood de raadpleging inwoners de mogelijkheid om locatiespecifieke aandachtspunten en ideeën aan te dragen.

Ruim tachtig deelnemers hebben durende een periode van vier weken gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. De deelnemers vormden een diverse groep qua leeftijd en woonomgeving. Zowel jongeren als oudere inwoners namen deel en de reacties waren afkomstig uit vrijwel het gehele beheergebied van het waterschap. De meeste deelnemers wonen in bebouwd gebied en beschikken over een eigen tuin, maar ook inwoners uit het buitengebied en enkele terreinbeheerders hebben input geleverd. Uit de antwoorden valt af te leiden dat de meeste respondenten affiniteit hebben met het onderwerp. Dit is te verklaren door de wijze waarop de raadpleging is uitgevraagd.

De vragenlijst ging over de onderwerpen:

1. Waterveiligheid
2. Klimaatverandering: Droogte en piekbuien
3. Schoon oppervlaktewater
4. Riolering en zuiveren
5. Eigen huis en tuin
6. Vragen voor toekomstbestendig waterbeheer
7. Overige ideeën

1. Waterveiligheid: beschermen tegen water

Respondenten geven aan het belangrijk te vinden dat het waterschap zich blijft inzetten voor bescherming tegen overstromingen en wateroverlast. Daarbij wordt aandacht gevraagd voor zowel preventie als voorbereiding op calamiteiten. Inwoners noemen onder meer dijkdoorbraken, hoogwater, extreme neerslag, uitval van vitale voorzieningen en de bescherming van kwetsbare groepen als belangrijke aandachtspunten. Ook bestaat behoefte aan duidelijke informatie over risico's, handelingsperspectieven en communicatie tijdens calamiteiten.

Wat doen we met deze opbrengst in het BOP 2028-2033?

We zetten in het BOP bewust in op het verder uitwerken van meerlaagsveiligheid, het vergroten van waterbewust gedrag en het beter inzichtelijk maken van risico's. Zelfredzaamheid van inwoners is daarbij een belangrijk thema.

2. Klimaatverandering: droogte en piekbuien

Veel respondenten geven aan dat water vaker moet worden vastgehouden voor droge perioden. Daarbij worden waterberging, infiltratie van regenwater, beekherstel, wadi's, vergroening en het benutten van regenwater regelmatig genoemd. Tegelijkertijd wordt aandacht gevraagd voor het beperken van wateroverlast tijdens piekbuien en voor een klimaatbestendige inrichting van steden, dorpen en het landelijk gebied.

Wat doen we met deze opbrengst in het BOP 2028-2033?
Deze opbrengsten sluiten nauw aan bij het leidende principe om hemel en kwelwater zoveel mogelijk vast te houden. In het BOP nemen we maatregelen op die gericht zijn op infiltratie van regenwater, versterking van de sponswerking van bodem en landschap, beekdalherstel en klimaatadaptatie in steden en dorpen. Ook krijgt het principe water en bodem sturend een belangrijke rol in ruimtelijke ontwikkelingen.

3. Schoon oppervlaktewater
Veel respondenten vinden het belangrijk dat planten en dieren voldoende schoon water hebben en dat water geschikt blijft voor recreatief gebruik. Daarnaast wordt het belang van voldoende schoon drinkwater regelmatig genoemd. Er worden zorgen geuit over medicijnresten, PFAS, bestrijdingsmiddelen, nutriënten en industriële vervuilingen. Ze benadrukken het belang van schoon oppervlaktewater voor natuur, recreatie, drinkwater en gezondheid. Ook wordt aandacht gevraagd voor toezicht, handhaving en transparantie over de waterkwaliteit.

Wat doen we met deze opbrengst in het BOP 2028-2033?
Deze opbrengsten verwerken we in onze aanpak voor waterkwaliteit. Het BOP bevat maatregelen gericht op bronaanpak, het verminderen van schadelijke stoffen in oppervlaktewater, het verbeteren van de zuivering van afvalwater en het versterken van toezicht en handhaving rondom lozingen. In het BOP nemen we maatregelen op om in een beekdalbrede aanpak te werken aan waterkwaliteit, waarin we naar het hele watersysteem kijken.

4. Riolering en zuiveren
Respondenten vragen aandacht voor het voorkomen van vervuiling van rioolwater en het verder verbeteren van de rioolwaterzuivering. Veel deelnemers noemen medicijnresten, chemische stoffen en andere vervuilende stoffen die niet in het riool thuishoren. Daarnaast worden bronaanpak, hergebruik van water, het scheiden van regenwater en afvalwater en het terugwinnen van grondstoffen regelmatig genoemd als belangrijke aandachtspunten voor de toekomst.

Wat doen we met deze opbrengst in het BOP 2028-2033?
In het BOP beschrijven we dat we, in lijn met onze visie op zuiveren, investeren in aanvullende zuiveringstechnieken maar ook inzetten op bronaanpak van verontreinigingen. Ook willen we inzetten op het vergroten van waterbewust gedrag, zodat er minder ongewenste stoffen in het riool komen. We nemen ook maatregelen op om rioolvreemd water te verminderen en bieden ruimte om samen met partners te mogelijkheden te onderzoeken voor hergebruik van water, grondstoffen en energie uit afvalwater.

5. Eigen huis en tuin
Veel respondenten geven aan al maatregelen te nemen of maatregelen te willen nemen in en rond hun woning. Vaak genoemde voorbeelden zijn regentonnen, minder verharding, vergroening van tuinen, het afkoppelen van regenwater, korter douchen, bewust omgaan met drinkwater en het voorkomen van vervuiling van het riool. Ook wordt regelmatig aangegeven dat inwoners hierbij geholpen kunnen worden met informatie, advies en praktische ondersteuning.

Wat doen we met deze opbrengst in het BOP 2028-2033?
Deze opbrengsten sluiten aan bij onze inzet op waterbewust gedrag. In het BOP nemen we maatregelen op om inwoners te stimuleren en ondersteunen bij klimaatadaptieve maatregelen, waterbesparing, het voorkomen van vervuiling en het klimaatbestendig inrichten van hun leefomgeving.

6. Vragen voor toekomstbestendig waterbeheer
Op de vraag wat volgens inwoners echt anders moet in de komende jaren, komen een aantal onderwerpen veel terug. Respondenten vragen om meer water vast te houden in plaats van af te voeren, meer ruimte voor water en natuur, een betere waterkwaliteit, strengere aanpak van vervuiling en meer aandacht voor water bij ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast vragen verschillende deelnemers om een grotere bewustwording van de waarde en beschikbaarheid van water.

Wat doen we met deze opbrengst in het BOP 2028-2033?
Deze opbrengsten sluiten nauw aan bij de leidende principes van het BOP. Het programma zet in op het vasthouden van gebiedseigen water, water en bodem als ordenend principe bij ruimtelijke ontwikkelingen, verbetering van de waterkwaliteit en versterking van de samenwerking met inwoners, bedrijven en gebiedspartners. Ook is het vergroten van waterbewust gedrag onder verschillende doelgroepen op meerdere plekken in het BOP opgenomen.

7. Overige ideeën
Via de open vragen en de kaartfunctie zijn uiteenlopende ideeën ingebracht. Veel voorstellen richten zich op het vergroten van waterberging, het vasthouden van water op de Veluwe, het vernatten van beekdalen, beekherstel, natuurvriendelijke inrichting van watergangen, klimaatadaptatie in woongebieden en het combineren van water, natuur en recreatie. Ook zijn suggesties gedaan voor het vergroten van bewustwording, het stimuleren van waterbesparing en het beter zichtbaar maken van het werk van het waterschap.

Wat doen we met deze opbrengst in het BOP 2028-2033?
De aangedragen ideeën zijn gebruikt als input voor de gebiedshoofdstukken, met name bij de uitwerking van kansrijke maatregelen. Daarnaast sluiten veel van de voorstellen aan bij bestaande maatregelen voor klimaatadaptatie, beekdalherstel, groenblauwe structuren en waterbewust gedrag. De opbrengsten worden verder binnen het waterschap gedeeld voor de uitwerking van het uitvoeringsprogramma.

3. Verslag jongerensessie

Om ook jongeren een stem te geven bij de totstandkoming van het Blauw Omgevingsprogramma (BOP) 2028-2033 organiseerde Waterschap Vallei en Veluwe op 8 juli 2026 een jongerensessie in Apeldoorn. Het doel van deze bijeenkomst was om inzicht te krijgen in welke wateropgaven jongeren belangrijk vinden en welke ideeën zij hebben voor een toekomstbestendige leefomgeving.

Tijdens de bijeenkomst kregen deelnemers een toelichting op het BOP, gingen zij in gesprek over verschillende stellingen en werkten zij gezamenlijk ideeën uit voor de bebouwde omgeving.
Aan de sessie namen vier jongeren deel: een voormalig deelnemer van het jongerenbestuur, twee studenten van Wageningen University & Research en een middelbare scholier. De deelnemers gaven aan geïnteresseerd te zijn in de praktijk van het waterbeheer en het belangrijk te vinden om mee te denken over de toekomst van hun leefomgeving.

De sessie bestond uit twee onderdelen:

1. Reacties op stellingen
2. Brainstorm over water in de stad

1. Reacties op stellingen

Tijdens de bijeenkomst gingen de jongeren met elkaar in gesprek aan de hand van drie stellingen. De stellingen gingen over woningbouw op locaties die gevoelig zijn voor wateroverlast of droogte, de vraag of inwoners verplicht zouden moeten bijdragen aan het vasthouden van regenwater en de rol van handhaving bij het verbeteren van de waterkwaliteit.

Uit het gesprek kwam naar voren dat de deelnemers het belangrijk vinden om water nadrukkelijk mee te wegen bij ruimtelijke ontwikkelingen, zonder woningbouw op voorhand uit te sluiten tenzij dit echt niet kan. Ook werd aangegeven dat stimuleren en ondersteunen beter werkt dan het verplichten van inwoners om maatregelen te nemen voor het vasthouden van regenwater. Bij het verbeteren van de waterkwaliteit gaven de deelnemers aan dat samenwerking volgens hen de voorkeur heeft boven handhaving, maar dat regels uiteindelijk wel gehandhaafd moeten worden wanneer afspraken niet worden nagekomen. Daarnaast werd aandacht gevraagd voor het voorkomen van vervuiling bij de bron en voor bewustwording over de invloed van gedrag op het watersysteem.

Wat doen we met deze opbrengst in het BOP 2028-2033?

De ideeën uit de stellingen hebben we meegenomen in het BOP. Zo geven we water een belangrijke plek bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, zetten we in op het stimuleren van waterbewust gedrag en werken we bij waterkwaliteit zoveel mogelijk samen met inwoners, bedrijven en partners. Ook blijven we aandacht houden voor het voorkomen van vervuiling bij de bron.

2. Brainstorm over water in de stad

Tijdens de brainstorm over kansen in de bebouwde omgeving noemden de deelnemers verschillende maatregelen om water beter vast te houden en steden klimaatbestendiger te maken. Genoemd werden onder meer groene daken, het verminderen van het gebruik van drinkwater voor toepassingen waarvoor dat niet noodzakelijk is, wadi's, ondergrondse waterberging en groene afwateringsstroken langs wegen.

Van alle ideeën kreeg het vergroten van het aantal bomen in de stad de meeste steun. De deelnemers zien bomen als een maatregel die tegelijkertijd bijdraagt aan waterberging, verkoeling, biodiversiteit en de kwaliteit van de leefomgeving. Daarbij werd benadrukt dat deze maatregel niet alleen in woonwijken, maar ook op pleinen, langs wegen, op rotondes en op bedrijventerreinen toegepast kan worden.

Wat doen we met deze opbrengst in het BOP 2028-2033?
De ideeën uit de brainstorm hebben we meegenomen in de maatregelen voor steden en dorpen. Meer groen, bomen, waterberging en het beter benutten van regenwater komen terug in onze aanpak voor klimaatadaptatie en in de lijst met kansrijke maatregelen voor bebouwd gebied.